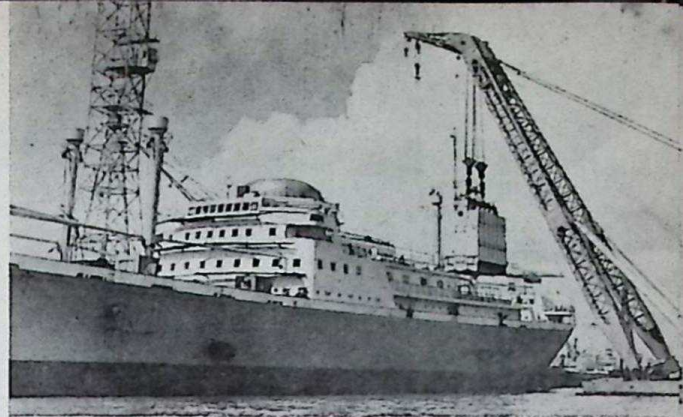

Boele - nieuws

MAANDBLAD VOOR HET PERSONEEL

N.V. BOELE'S SCHEEPSWERVEN EN MACHINEFABRIEK - BOLNES

BEDRIJFSNIEUWS

Als de dagen lengen gaan de nachten strengen. Dat is een oud volksgezegde uit de zestiende, zeventiende eeuw — uit de tijd dat de winters bijzonder koud waren en van lange duur. Hoe dit ook zij, wij kunnen er op stoffen de winter van '56 te hebben meegemaakt. En het genoeg dat wij zullen beleven bij het opscheppen erover tegen onze kleinkinderen zal wel groter zijn dan het genoeg beleefd op de werf en in de fabriek deze koudste februari-maand sedert eeuwen.

Een ieder had zich zo goed mogelijk gewapend tegen de koude, maar de prijs voor het fraaiste hoofdek-sel gaat absoluut naar W. Mulder op de werf, die een stuk schapevacht, compleet met krulletjes op het hoofd had.

Het werk heeft uiteraard grote vertraging onder-vonden.

Lassen, tanken persen en hellingen, drinkwater aan boord leveren — om maar eens een paar ongemakken op te noemen — gaat allemaal niet zo best.

Als je op de Granford, die in Rotterdam op stroom ligt, moet werken en de sleepboot doet er anderhalf uur over om je aan boord te brengen, dan schiet je niet zo best op.

Ook de vlakreparatie in het dok van de Essi, was geen aangenaam karwei. Toch is het door de inspanning van velen voor elkaar gekomen.

Gemak van het ijs hadden we slechts bij de repara-tie aan de kop van een lichter, waar stellingbouw overbodig was en men vanaf het ijs kon repareren.

Een lichtpuntje was ook dat er niemand met zijn tong aan het ijzer is vastgevroren, zoals met een meisje aan een Amsterdamse brugleuning gebeurde.

Nu in de nacht van de dag waarop deze regels wor-den neergeschreven een stoomkraan met een slang met stoom de hellingwagens heeft ontdooid en de helling weer kan draaien beschouwen we de winter maar als geëindigd.

Het te water laten van bouwnummer 960, welke gebeurtenis eerst was vastgesteld op 21 februari jl. moest door de vorst worden uitgesteld.

Het risico dat het zware drijfijs het schip en wel in het bijzonder de achtersteven zou beschadigen, werd te groot geacht, om de tewaterlating doorgang te doen vinden. Nu de dooi is ingevallen, is het ijs veel brosser geworden. Bovendien komt het ijs van de Lek nog niet los, omdat deze rivier door de lage waterstand nog niet gebroken kan worden. Voorlopig zal er dus op de rivier veel minder drijfijs zijn en zullen wij van deze gelegenheid gebruik maken om

op 10 maart te kwart voor vijf de 960 te water te laten.

Het m.s. „BAUD”

Dezer dagen troffen wij in de pers een berichtje aan dat weer even deed terugdenken aan de oorlogsjaren op de werf. Er werd nl. bericht dat het wrak van de „Baud”, een van de vier schepen, die de Duitsers tegen het einde van de oorlog in de Nieuwe Waterweg hebben laten zinken, om als versperring te dienen, zal worden gelicht.

Het schip was uit elkaar geslagen en platgeschoten, om de versperring in het water nog ernstiger te doen zijn, maar ondanks dit en drie andere wrakken is de Waterweg nooit definitief versperd geweest.

Bij onderzoek na afloop van de oorlog bleek dat de „Baud” niet ongunstig lag — en heeft men er op vertrouwd dat door de werking van de natuur de restanten steeds dieper in de rivierbodem zouden wegzinken.

Herinnert u zich de „Baud” nog? De kiel werd gelegd op 26 maart 1940, en de tewaterlating vond op 30 december 1942 plaats. Zei u wat over de lange duur? Nou, haast was er niet direct bij en de tewaterlating geschiedde dan ook op Duitse last. Het schip werd gemeerd in het toenmalige haventje van Pas en voor opslag van diverse voorraden gebruikt.

Op 9 september 1944 werd het schip door de Duitsers gevorderd en op maandag 11 september weg-gesleept.

Nu ligt de „Baud” in zijn waterig graf en moet er weer gestoord worden omdat het bodemprofiel van de Waterweg zich dermate ongunstig aan het wijzigen is dat het wrak verwijderd moet worden.

De kogel is door de kerk

Of liever gezegd door onze nieuwe kantine. Want de definitieve goedkeuring voor onze bouwplannen is er. Zodra het weer het toelaat, en daar begint het nu aardig naar uit te zien, kunnen we beginnen met de bouw. „Maar hoe gaat het nu eigenlijk worden?” zult u terecht vragen. Welnu. We zullen ons eens verdiepen in de plattegrond, die u hierbij vindt afgedrukt, en aan de hand hiervan zal ik u in gedachten rondleiden door ons nieuwe kantinegebouw, alsof het er al hoog en breed stond. Gaat u even met me mee?

Extra verdieping

Het eerste wat ons opvalt als we het nieuwe bouwwerk van buiten zien is, dat het behalve de begane grond, ook nog een verdieping bevat. Hierdoor werd een aanzienlijk grotere ruimte verkregen, welke veel meer mogelijkheden bood. De opzet kon veel royaler worden, en het was niet nodig met de ruimte te woekeren. Bovendien komt hierdoor de eigenlijke kantinezaal (op de verdieping) veel gunstiger te liggen, met ruim uitzicht en volop licht „uit de eerste hand”.

Garderobe en wasruimte

Door de hoofdingang komen we via een tochtportaal in de garderobe en wasruimte. Hier kunnen de kantine-gebruikers (de „schafers”) de vuile overall of het ketelpak kwijt, en kunnen de handen wassen aan enige moderne waszuilen. Hier beneden bevinden zich ook de toiletten.

Achter in deze ruimte bevindt zich het trappenhuis, zodat we persé langs die waszuilen moeten. Een kleine moeite dus om even de handen te reinigen, tenzij u brood met boorolie, S-39, roest of consistent-

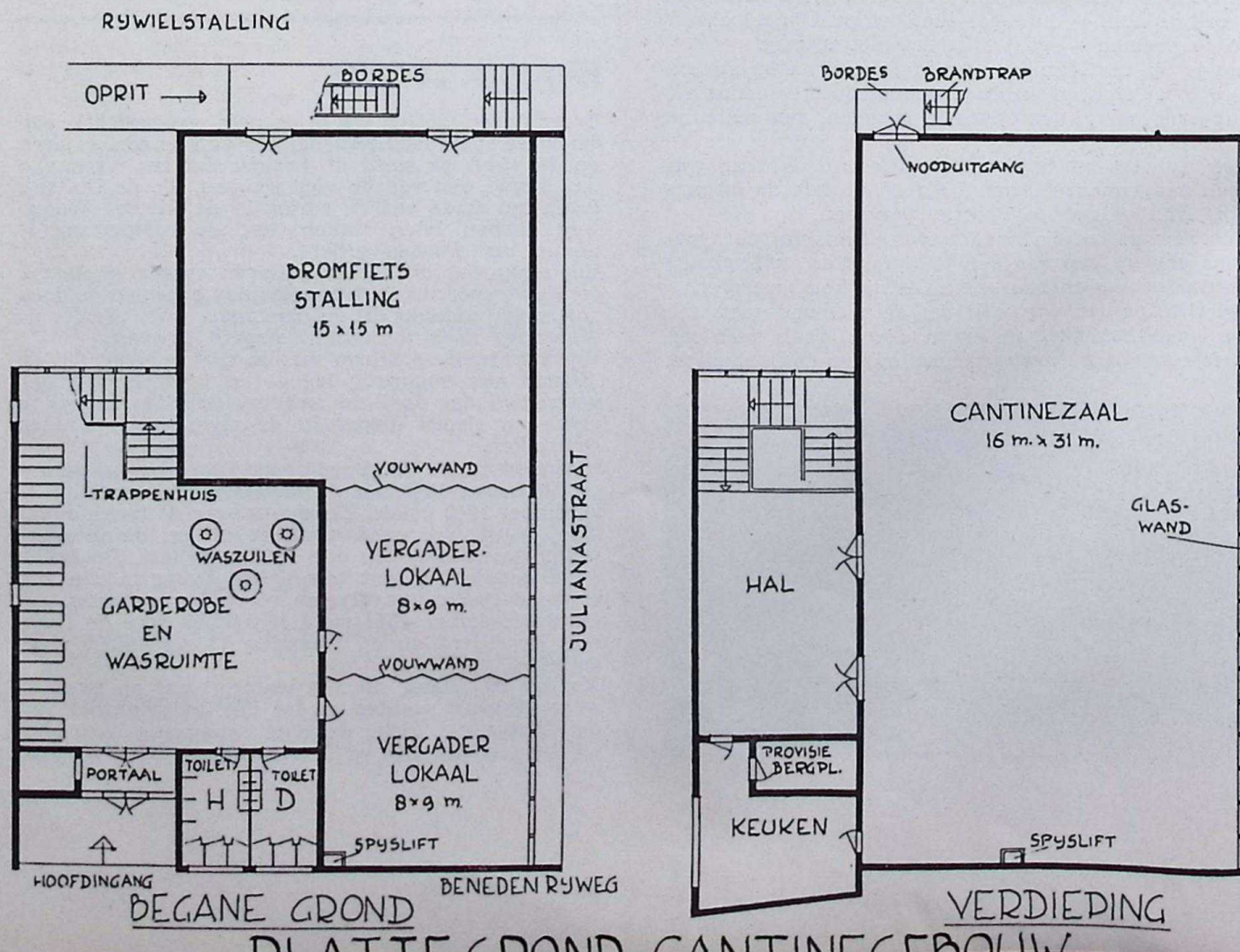
vet smakelijker mocht vinden. De trap bestaat uit 3 delen met daartussen 2 platformen. Mocht u dus onverhoopt op de trap kapseizen, dan zal uw vrijval nooit meer kunnen zijn dan enkele treden. (Toch maar liever niet proberen.)

De kantinezaal

Bovengekomen (zie rechts op de tekening), bevinden we ons in een ruime hal, van waaruit 2 dubbele deuren toegang geven naar de kantinezaal. U begeeft u naar de „balie” die aan de kant van de keuken is ingericht, en waar u de verlangde koffie, koek of andere prettigheden kunt verkrijgen. Dan zoekt u een plaatsje op aan een der vele tafeltjes met stoelen die in deze ruimte zijn geplaatst. En rustig gezeten, boven het geroezemoes van de straat, met vrije uitzicht over de daken van Bolnes, kunt u volop van uw schafttijd profiteren.

Bromfietsenstalling

Aan de „brommers” onder het personeel is bijzonder gedacht. Het aantal „gemotoriseerden” groeit steeds meer aan „in tal en last” zodat ook met deze ontwikkeling rekening werd gehouden. Daarom werd op de begane grond een bromfietsstalling van ca. 15 x 15 m ontworpen. De toegang geschiedt langs de Wilhelmijnstraat. Langs een oprit rijdt u tot op een bordes, waar de toegangsdeur naar de stalling op uitkomt. Nadat u uw karretje hebt opgeborgen, verlaat u de stalling langs de andere deur (één-richting-verkeer) waar u via een trapje van het bordes in de Julianastraat belandt. Na werktijd gaat alles precies omgekeerd. Mocht u zich vergissen, dan bemerkt u dat snel genoeg, want rijden over een trapje heeft zelfs voor een bromfiets opvallende bezwaren.

De Scheepsbouw

Het is nog niet zo lang geleden dat ik een gesprek voerde met een ambachtsschoolleraar over de Scheepsbouw, vroeger en nu.

Deze uitleg ook de klacht dat er tegenwoordig zo weinig animo was onder de jongens die een vak moeten kiezen, om IJzerwerker te worden. Ik vroeg hem naar zijn mening omtrent deze gang van zaken. Direct kreeg ik ten antwoord dat naar zijn idee de waarde van het vak teruggelopen was, vergeleken met vroeger. Natuurlijk stelde ik de vraag: door welke oorzaken dan?

Ja, het lassen was hiervan de oorzaak, vroeger als je een stuk werk moest maken zat er werkelijk spanning in, met het verdelen van al die gaten. Na een korte toelichting mijnerzijds moest hij toch wel toegeven dat het hier niet kon liggen. Want is de waarde van ons vak werkelijk naar beneden gegaan? We moeten hier absoluut **neen** zeggen. Integendeel. Was ons vak vroeger een aan de ruwe zijde, tegenwoordig moet door de lasconstructies de zuiverheid tot het uiterste opgevoerd worden. De vroegere afschrijver werkte alleen met zijn griffie en zijn slaglijn. En nu? Tegenwoordig bezit de afschrijver materiaal dat geheel ingesteld is op zuiver werken. Iedere afschrijver bezit een kraspen met widia punt, verder wordt er praktisch zeer weinig gelijnd met een slaglijn, maar wordt alles langs stalen rijen afgetekend. Waarom? zult u zich misschien afvragen. Het antwoord hierop is, dat bij het lassen de naden zuiver recht moeten zijn. Is dit niet het geval dan zal zo'n naad op de ene plaats b.v. 4 mm ontstaan en op de andere plaats b.v. 2 mm. Met alle narigheden die hieraan verbonden zijn.

Welke narigheden? zult u mij nu weer vragen. Want met een brander en een lasser komt toch alles weer goed. Dit is nu juist een verkeerde mening. Want inderdaad de brander moet de naden snijden en de lasser moet ze lassen, maar het is niet de bedoeling dat de brander als de platen eenmaal gesneden zijn weer op de lasvloer moet komen om na te snijden omdat ze krom zijn. En het is ook niet de bedoeling dat de lasser er meer elektroden in wegsmeelt dan noodzakelijk is. Uit het bovenstaande blijkt wel dat

de lastechniek juist zuiverheid eist en geen ruwheid. Dit geldt niet alleen voor de IJzerwerker-afschrijver maar voor alle IJzerwerkers zowel aan boord als op de lasvloer en in de loods. Hoe zuiverder een stuk werk gemaakt wordt, hoe beter het is voor alle mensen die er mee in aanraking komen, om het geheel af te werken. Hiermede is wel bewezen dat het IJzerwerkersvak door het lassen niet is achteruit gegaan, maar dat aan de vakkennis van de IJzerwerker hogere eisen worden gesteld.

Wat denkt u van de vervormingen die optreden tijdens het lassen? Ook hier moet de IJzerwerker in overleg met de lasser dit zoveel mogelijk zien te voorkomen. Een eerste vereiste is echter dat alle onderdelen zuiver op maat zijn, zodat op de ene plaats niet veel meer lasmateriaal gelegd moet worden dan op de andere door afwijkingen.

Ik geloof echter dat het de grote onbekendheid is die bij de beroepskeuze een rol speelt. De naam IJzerwerker is niet aantrekkelijk. Uit mijn eigen jongens-tijd herinner ik mij dat toen mijn vader tegen mij zeide, je moet IJzerwerker worden, mijn eerste gedachte was, dat is niets, want dan moet je de hele dag sjouwen. Ik leefde in de veronderstelling dat een IJzerwerker iemand die heel de dag zware stukken ijzer op zijn rug had. Mijn vader gaf mij echter een andere voorstelling van zaken, en toen was mijn gedachte: maar dan moet die man geen ijzerwerker maar scheepsbouwer heten. En dit is volgens mij de clou van het geval, **de naam** doet zeer veel bij de keuze van een vak. Vroeger was het **Ambachtsschool**, nu wordt deze school **De Technische school** genoemd, het klinkt beter vindt u niet? Maar het onderwijs blijft in grote trekken hetzelfde. Een volgende keer iets over de Scheepsbouw in 't algemeen.

G. v. d. S.

Doorlichting

Op 15 maart a.s. zal Dr. Meijer beginnen met de jaarlijkse doorlichting van alle werknemers met hun gezinsleden vanaf het vijfde levensjaar. Deze doorlichting vindt kosteloos plaats. Oproepingen dienen te worden afgewacht.

PERSONALIA

In dienst getreden:

- 26 jan. 1956 M. G. Schouten elec. lasser.
- 20 jan. 1956 H. H. de Vries hulpketelmaker. J. Brouwers h. ijzerw.
- 1 febr. 1956 C. Oostrijk teken.-C tekenkamer M.B.
- 6 febr. 1956 G. Witvliet hulp-ketelmaker. C. de Ruiter jongste bediende.
- 13 febr. 1956 H. Kelder, J. E. Magnus, hulp-ijzerwerker. Mej. B. B. Moerkerke, kant. bed..
- 16 febr. 1956 A. Clarig II. elec. lasser. A. Spadoni, h. boorder.
- 27 febr. 1956 J. C. v. 't Hof, hulp-ijzerwerker.

De dienst hebben verlaten:

- 12 jan. 1956 B. F. Verf, elec. lasser.
- 14 jan. 1956 C. F. Blok, pijpenm.
- 19 jan. 1956 H. Tapper, h. boorder;

J. Dijks, werfautochauffeur.

20 jan. 1956 M. v. d. Mey, bankwerker afd. Ocean.

21 jan. 1956 P. E. Bedier Prairie, hulp-bankwerker afd. Ocean.

27 jan. 1956 J. v. d. Put, hulp-ketelm. B. Herrewijnen, elec. lasser; J. Veentjer, hulp-bankwerker (vol.).

30 jan. 1956 N. C. v. Noorloos, h. bankwerker.

31 jan. 1956 A. Hofland, teken.-C., tekenkamer M. B.; F. W. Höwig, jongste bediende.

3 febr. 1956 A. Hukon, hulpbankw.; C. W. Versluis II. scheepsbeschieter.

10 febr. 1956 W. Souhuiwat, elec. lasser.

Naar militaire dienst:

- 27 jan. 1956 G. Versluis, II. ijzerw.
- 28 jan. 1956 A. v. Kuyk, II. ijzerw.

Terug uit militaire dienst:

- 9 jan. 1956 J. Sterkman.

30 jan. 1956 C. Valk, hulp ijzerw.

Examen uitslagen:

Op 12 jan. 1956 slaagden voor het N.V.L. elec. lassen constructie:

S. P. Broersen, E. Goedegebuure, J. Hoekman, J. Verveer.

Voor N.V.L. ketellassen:
L. J. van Wijk.

Voor de in december en januari afgenomen Bemetal-examens slaagden:

machinebankwerken: E. A. Groenegen-v. d. Weide; P. C. Huizer; F. Zwaan en A. v. Zwielen.

Plaat & constructiewerken: P. G. Konings.

Pijpenbewerken: M. D. Lems.

IJzerwerken en afschrijven: A. de Jongh.

Modelmaken: T. v. d. Poel.

Al deze gelukkigen bieden wij onze felicitaties aan.

Een ongedacht aantal oplossingen is op onze eerste kruiswoordpuzzel binnengekomen. 172 oplossingen kwamen binnen, waarvan 99 goede, 71 foutieve, 2 naamloze, 1 een te late inzending. Bij volgende oplossingen gelieve men vooral duidelijk de naam te vermelden. Dit voorkomt misverstanden, vooral bij de veel voorkomende namen op het bedrijf.

De juiste oplossing was: horizontaal: 1 agaat, 5 plank, 10 naaf, 11 h.w., 13 aria, 14 kap, 15 naad, 17 ked, 18 es, 19 hunter, 21 te, 22 dagstraf, 24 want, 25 unie, 27 lade, 28 isle, 30 directie, 32 Ob, 34 genoeg, 35 ra, 36 ook, 38 nier, 39 fez, 40 doop, 42 G.N., 43 code, 44 strop, 45 baken; vertikaal: 1 anker, 2 gaas, 3 aap, 4 af, 6 la, 7 ark, 8 niet, 9 kader, 11 Hans, 12 watt, 15 Nugteren, 16 De Ruiter, 19 handig, 20 ransig, 22 daad, 23 file, 24 W.L., 26 Ee, 29 loods, 30a enig, 30b Coen, 31 Kazen, 33 boot, 35 rede, 37 kor, 39 fez, 41 Po, 43 ca.

De goede oplossers waren:
Goede inzenders: J. Zwijs, Jac. van Zielst
R. Reitsma, Joh. R. Philips, J. Kooijman,

E. Reuyl, E. Kooijman, Jac. Hagendijk, C. M. Blok, J. Mak, C. B. Geuvers, A. van Asperen, A. Schop, Joh. M. Schop, J. Schop, B. v. d. Berg, J. Sanders, M. J. Verkaik, A. van Osch, J. Brandt, B. Biesbroek, I. de Bel, G. van Es, J. van Kampen, mej. A. Put, A. van Delen, A. Niemeyer, J. Niemeyer, J. v. d. Ven, A. de Deugd, A. A. v. d. Grient, J. de Kok, A. J. van Dalen, B. de Ruiter, G. de Jong, H. Vlasblom, P. G. de Winter, G. van Seters, C. Goudriaan, J. Schop, M. de Ruiter, J. C. Koogje, A. Zoeteman, P. van Veen, J. Flach, H. v. d. Bolssem, J. G. Punt, J. G. Nieuwstad, G. Brands, J. G. Sniijders, A. Rolloos, A. C. Rolloos, J. Lodder, J. Munter, A. Smits-hoek, J. Hoekman, F. de Waard, M. Lagendijk, L. Onderdelinden, J. de Jong, Tj. Schotanus, H. van Lune, R. Verschoor, C. de Ruiter, A. Konijnendijk, J. Gerritsen, A. Hofland, S. Hofland, M. Schop, A. Schop, C. A. Vuik, P. Visser, N. H. Kwak, A. v. d. Pijl, N. H. Leeflang, D. v. d. Kuil, G. C. van Helden, M. J. Tieleman, H. M. Slegt, A. Hameete, G. van Driel, H. Donker, D. G. Vonk, mej. J. M. de Heer, M. v. d.

Graaf, Ph. Blanker, J. Stout, mej. R. den Otter, mej. G. den Otter, mej. L. Velthuisen, M. Jagt, J. de Jong, B. van Driel, mej. A. van Gorkum, J. v. d. Berg, mej. N. Sla, H. v. d. Tuin, J. Flach.

Uit dezen werden via een ingewikkelde doch daardoor 100 % eerlijke verloting 5 prijswinnaars aangewezen en wel:

eerste prijs boekenbon van f 5,—
A. Zoeteman;
tweede prijs grote doos sigaretten ad f A. Konijnendijk;
derde, vierde en vijfde prijs, pakje sigaretten ad f 1,— A. J. van Dalen, C. Geuvers en A. van Deelen.

Omtrent het karakter van de volhardingsprijs, welke verkregen wordt na inzending van 5 achter-eenvolgende oplossingen, is nog geen beslissing genomen. Getwijfeld wordt tussen 1 ons pondspoppen en iets uit mogen zoeken bij W. Kreuk op de snipperhoop, maar niet meer dan men op één vinger in de hoogte kan tillen.

Horizontaal:

- 1 naam ijzerwerkersbaas
- 12 vragen beantwoordende commissie (radioprogramma)
- 13 werkelijk
- 15 naam van ijzerwerker
- 17 ijzerbergplaats
- 19 imitatie (afk.)
- 21 artikel (afk.)
- 23 heilige (afk.)
- 24 onderricht
- 26 aanhang achter sleepboot
- 28 vreemde titel
- 29 Europeaan
- 30 één der prinsessen
- 31 Christ. Maatsch. Arbeid (afk.)
- 32 lof
- 33 vensters
- 34 naam van een scheepmaker
- 35 grappenmaker
- 36 santo (afk.)
- 37 onzijdig (afk.)
- 38 vaartuig
- 41 één der motorboten van de N.V. van Ommeren
- 42 reeds
- 43 kramp van het middenrif
- 45 naam van buiger
- 47 Sociale Arbeid (afk.)
- 48 sleepdienst uit Rotterdam
- 49 plaats in Noord-Brabant
- 51 onzin
- 52 pakken
- 54 naam ijzerwerkersbaas
- 55 roede

De nieuwe Kruiswoordpuzzle

1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	
	12						13					
14		15				16		17				18
19	20				21		22				23	
24		25		26				27		28		
29				30						31		
32				33						34		
35					36					37		
38				39				40		41		
42			43		44		45		46		47	
		48					49			50		
	51						52				53	
54							55					

VERTIKAAL:

- 2 Ned. Fabrikaat (afk.)
- 3 onvruchtbaar
- 4 liefdegod
- 5 Europeaan
- 6 lengtemaat
- 7 loco-regent (afk.)
- 8 Europeaan
- 9 familielid
- 10 scheepsonderdeel
- 11 lengtemaat
- 14 naam van klinker
- 16 bedrijfsassistent m.f.
- 18 rechtszaak, geleid door strafrechter
- 20 vis
- 21 weldra
- 22 uiteinden der voet
- 23 muziekhandel op Beijerl. laan R'dam
- 25 krachtig
- 26 Engelse titel
- 27 schrijfgerei
- 28 tamelijk veel voorkomende naam op ons bedrijf
- 39 land in N.O. Afrika
- 40 bejaarder
- 43 tuingereedschap
- 44 smalle opening
- 45 naam ijzerwerkersbaas
- 46 grondstelsel (nieuwe spelling)
- 48 bankwerker (afd. onderhoud)
- 50 troefkaart
- 51 bergplaats
- 53 chemische aanduiding nikkel

Inzending vóór 26 maart 1956.

Vergaderlokalen

Gescheiden van de bromfietsstalling door een zg. „Vouwwand” bevinden zich twee vergaderlokalen. Deze kunnen zonedig worden samengetrokken tot één grote zaal van 9 x 16 m, door het verwijderen van de scheidingswand. Natuurlijk zal het gebruik van deze zaaltjes niet tot „vergaderen” beperkt blijven. Ook lezingen, filmvertoningen, cursussen, e.d. waarvoor de kantinezaal te groot is, kunnen hier worden gehouden.

Toneel- en filmvoorstellingen

Voor het geven van diverse door het bedrijf georganiseerde uitvoeringen zoals toneel, film, lezingen, e.d. kan de kantinezaal worden gebruikt, welke hierbij plaats zal bieden aan ca. 400 personen. Er wordt echter geen vast toneel aangebracht, omdat dit vrij veel ruimte zou vergen die dan voor kantinedoelinden ongeschikt wordt. En dat is, gezien het zeer beperkt aantal toneelavonden niet verantwoord. Voor filmavonden en lezingen, levert dit natuurlijk geen bezwaar op.

Als foyer kan dan de beneden gelegen vergaderruimte worden gebruikt, welke desnoods met de bromfietsstalling tot één grote ruimte kan worden samengevoegd. De spijlsift zorgt voor een direkte verbinding met de bovengelegen keuken, zodat een goede verzorging van de inwendige mens ook hier verzekerd is.

Nabeschuiving

Na deze rondleiding zijn we dan weer via de hoofdingang, en gelukkig niet via de brandtrap (want ook dáár is op gerekend) buitengekomen. Nog even onder de overdekte ruimte buiten de deuren onze paraplu of sigaar aansteken. En, wat zegt u ervan? Hoe vond u het? Heeft u nog vragen, ideeën, opmerkingen? Maak van uw hart geen moordkuil en laat het de redactie weten, dan komen we er in ons volgende nummer op terug. Wilt u mijn mening weten? Nu, de indeling is doelmatig, en de beschikbare ruimte is niet versnipperd, zodat we in de toekomst altijd nog speciale voorzieningen kunnen treffen op grond van de dan opgedane ervaringen. Tot de volgende keer.

De redactie

Sedert enige tijd opereert een redactie-commissie op het Boele-Nieuws, waarbij de opdracht is, het blad met behoud van de in het eerste nummer door de Directie gegeven doelstelling: „alle personeelsleden op de hoogte te houden met hetgeen er in het bedrijf gebeurt of gaat gebeuren”, aantrekkelijk te maken. De redactie bestaat uit de heren M. v. Zuilekom, D. Huizer (machinefabriek), H. Kersten (werf), J. H. de Bruin en F. Faro. Deze redactie-commissie hoopt op medewerking van velen om vanuit de verschillende hoeken van het bedrijf nieuws en artikelen te kunnen brengen. Men gelieve zich dus met plannen of bijdragen tot deze heren te wenden.

Kosthuizen

Voor mogelijk nog te verwachten Italiaanse werknemers worden nog enkele, in de omgeving van het bedrijf gelegen, kosthuizen gezocht. Aanmelding afd. Personeelszaken.

Onhoorbaar geluid aan het werk

Als men een vijftieng jaar geleden had verteld, dat met behulp van geluid, dat voor mensen onhoorbaar is, metalen kunnen worden onderzocht, rook kan worden neergeslagen, water met kwik kan worden gemengd, en nog heel veel meer, zou er weinig geloof zijn gehecht aan die vreemd klinkende beweringen.

Tegenwoordig zetten we niet meer zo heel gauw een ongelovig gezicht, wanneer we horen van merkwaardige technische prestaties, maar die mededelingen over onhoorbaar geluid klinken ons toch wel erg vreemd in de oren.

Alle geluid ontstaat door trilling. Horen we geluid, dan kunnen we er zeker van zijn, dat er ergens een trillende geluidsbron is. Het kan zijn een trillende snaar, een stemvork, de stembanden van de mens etc. Hoe sneller de geluidsbron trilt, des te hoger is het geluid. Komt een sirene langzaam op gang, dan horen we eerst een lage toon. Bij sneller draaien wordt het geluid hoger, steeds maar hoger en sneller. Tenslotte horen we niets meer; toch draait de sirene razend snel rond. We zijn dan beland in het gebied van onhoorbaar geluid, of zoals men meestal zegt het ultrageluid. De trillingen zijn te snel om nog door mensen gehoord te worden.

De mens is er niet alleen in geslaagd die onhoorbare trillingen op allerlei vernuftige manieren op te wekken, hij heeft ze ook voor de meest uiteenlopende doeleinden in zijn dienst weten te stellen.

De diepte van de zeebodem kan men thans op een heel vlugge manier bepalen door in een schip ultrageluid op te wekken, dat in een scherpe bundel omhoog wordt gericht. Raken de trillingen de bodem, dan worden ze teruggekaatst. Men kan nu meten, hoeveel tijd er verloopt tussen het uitzenden van het ultrageluid en de ontvangst van de teruggekaatste trillingen (de onhoorbare echo). Zo kan men de diepte van de zee vaststellen, maar ook de aanwezigheid van gezonken schepen of duikboten. In de oorlog is sonar, dat berustte op de werking van het ultrageluid, een geducht geheim verdedigingswapen van de geallieerden geweest.

Ook metalen worden met ultrageluid gepeild. In metaal voor propellers, assen e.d. mogen volstrekt geen scheurtjes of barstjes zitten. Om dit te controleren, plaatst men op het metaal een generator die onhoorbare trillingen uitzendt, die na terugkaatsing worden opgevangen door een ontvanger. Scheurtjes en gietblaasjes komen direct aan het licht, doordat de trillingen hiertegen worden teruggekaatst voor zij het eindvlak van het metaal hebben bereikt. Allerlei wonderlijke mengsels kunnen dank zij het onhoorbare geluid tot stand worden gebracht. Natuurkundeboeken vertellen nog, dat water en kwik niet doorengemengd kunnen worden, maar met het ultrageluid lukt dit wel. Het verdeelt beide vloeistoffen in microscopisch kleine druppeltjes met het gevolg, dat er een troebele emulsie ontstaat, die niet in korte tijd weer geheel in water en kwik uiteenvalt. Op soortgelijke manier mengt men in gesmolten toestand lood met aluminium. Aluminium staat in de techniek heel goed aangeschreven, maar het heeft het nadeel, dat het moeilijk op de draaibank valt te bewerken. Door een legering te maken, waarin looddeeltjes buitengewoon fijn in het aluminium zijn verdeeld, ontstaat een metaal, dat de goede eigenschappen van aluminium heeft en zich tegelijk goed op de draaibank laat bewerken.

In Amerika zijn bij verschillende fabrieksschoorstenen geweldige sirenes opgesteld. Niet om het einde van de werktijd aan te kondigen, maar voor het produceren van ultrageluid, dat de kleine roetdeeltjes

in de rook doet samenklonteren. Zo weet men het hinderlijke roet voor het grootste deel in de schoorsteen te houden. Men heeft ook proeven genomen om zware mistbanken bij vliegvelden met ultrageluid te bewerken. Daarbij worden kleine waterdeeltjes, waaruit de mist bestaat, tot grotere samengeklonterd, zodat ze als regendruppels omlaag vallen en de mistbanken op deze manier verdwijnen.

Door gesmolten metaal aan het onhoorbare geluid bloot te stellen, heeft men bereikt, dat de kleine gasbelletjes, die in de stollende massa aanwezig zijn, samenklonteren, waardoor ze voldoende stijfkracht krijgen om uit het metaal te verdwijnen. Met de gasbelletjes verdwijnen tegelijk de mogelijke zwakke plekken in een later gietstuk.

Men heeft het ultrageluid verder gericht op whisky, die daardoor een kunstmatige verouderingskuur onderging en veel waardevoller werd. Het onhoorbare geluid wordt wel eens de „dodende straal” genoemd. Het blijkt inderdaad, dat vooral kleine dieren kunnen sterven als ze aan onhoorbare trillingen worden blootgesteld. Soms verrichten die „dodende stralen” nuttig werk. In Japan werden b.v. jaarlijks biljoenen cocons van waardevolle zijderupsen vernietigd door een parasiet, die in de cocons leefde. Men vond een heel slimme oplossing door de cocons in het water te stoppen en ze daarna met ultrageluid te bestralen. Het gevolg was, dat de schadelijke parasieten werden vernietigd, terwijl de in de cocons aanwezige larven geen schade ondervonden.

Zo zijn er nog veel meer voorbeelden te noemen, het ene nog wonderbaarlijker dan het andere. Tot dusverre heeft het ultrageluid vooral zijn intree in de wetenschap gedaan, maar zodra men er in geslaagd zal zijn het ultrageluid ook in grotere vermogens te produceren, zullen zijn „ongehoorde mogelijkheden” meer en meer in de techniek toepassing vinden.

Reisvereniging

Op de drukbezochte ledenvergadering op maandag 5 maart jl. gehouden, is het reisplan in grote trekken en de datum van de reisdag vastgesteld.

De Boele-reis zal plaats hebben op donderdag 21 juni a.s. Er is nog gezocht naar een langere dag, maar die kon niet worden gevonden.

Wij beginnen zoals gebruikelijk in Bolnes en gaan dan door 't Westland naar Scheveningen, waar verder de kustlijn wordt gevolgd. Dan gaat het richting Hilversum, met als doel voor de middag waarschijnlijk de Anna's hoeve. De warme maaltijd zal gebruikt worden in Amsterdam of Utrecht.

Zoals men niet zal hebben verwacht is het einddoel voor dit jaar Bolnes.

Nadere uitwerking van deze plannen krijgt u in één der volgende nummers van ons blad.

De visclub

Met medewerking van onze Directie is het bestuur van het „Rietvoorn”-college er in geslaagd water met enkele vissen te pachten. Het viswater is gelegen te Krimpen aan de Lek in een buitenpolder, in de nabijheid van de machinefabriek Bolnes.

De hengelkracht van alle leden (nieuwe leden mogen ook meedoen als ze gauw zijn) wordt ingeroepen om het viswater voor de zomer bevolkt te krijgen.

Voor niet-vissers als uw redactielid is het natuurlijk ietwat eigenaardig van voorzitter Palsrok te vernemen dat eerst vis in de Nieuwe Maas moet worden gevangen, welke dan in het eigen viswater weer wordt losgelaten om daar opnieuw te kunnen worden gevangen, enzovoorts. Zo ontstaat wel een goede verstandhouding tussen leden en vissen.

U kent toch het verhaal van de ene broer Munter die vorige zomer zat te vissen en maar niets ving? Nou, na diverse vergeefse uren stak een vis het hoofd boven water en riep: „Hé Jaap, komt je broer Jan nog?”

H. van der Stel

40-jarig jubileum op 14-2-56

Hij was nog maar nauwelijks 13 jaar oud, toen hij in 1916 bij ons bedrijf in dienst trad, en moest meehelpen de kost te verdienen. Want in een gezin van 12 kinderen is elke extraverdienste welkom. Vanaf het begin kwam hij aan de draaibank te staan, eerst in de lierenfabriek onder baas W. van Capellen. Van 's morgens zes tot 's avonds zes, en Zaterdagmiddag vrij (na vier uur althans). En het uurloon? Wel, dat was niet minder dan 3½ cent. Nadat de lierenfabriek was opgeheven, kwam Van der Stel in de machinefabriek de draaijerij versterken. Onder baas Bode en „chef” H. van der Wilt heeft hij daar op zijn oude draaibank menig draaikarweitje opgeknapt. Ook het rondblijpen is nog steeds een speciaal karwei voor hem. Juist in deze tijd van aanhoudende vorst, is het wel eens goed om te horen hoe vroeger veelal zonder verwarming in de fabriek gewerkt moest worden, zodat het voorkwam dat de boorolie aan de kwast bevroor. Dan is er toch wel veel veranderd in die 40 jaar. Wat niet veranderd is, is de werklust van Van der Stel, en zijn liefde voor het bedrijf. Ondanks de bestraffing die hij 38 jaar geleden van „meneer Jan” kreeg wegens clandestien bootje varen in de roeiboort van de zaak. (Hij heeft het ook nooit meer gedaan). Hij heeft nog 4 broers die óók bij Boele werken, en ook al de nodige horloges wegens langdurige dienst in de wacht hebben gesleept. Een andere broer kreeg in 1952 een ongeval als houten scheepmaker, óók bij de firma Boele. Zo bij elkaar geteld hebben de gebroeders Van der Stel er al een respectabel aantal „Boele-jaren” opzitten. En „Henk” is nog niet van plan er mee te stoppen. Integendeel. Hij heeft nu assistentie gekregen van een zoon in de bankwerkerij. Nee, ons bedrijf heeft voorlopig nog heel wat te stellen, met de Van der Stellen.

